P9_TA(2021)0018

Gripandet av Aleksej Navalnyj

Europaparlamentets resolution av den 21 januari 2021 om gripandet av Aleksej Navalnyj (2021/2513(RSP))

(2021/C 456/12)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Ryssland, särskilt resolutionen av den 17 september 2020 om situationen i Ryssland, förgiftningen av Aleksej Navalnyj ([1]),

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter,

— med beaktande av FN:s förklaring om försvarare av de mänskliga rättigheterna, som antogs av FN:s generalförsamling den 9 december 1998,

— med beaktande av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, lagring och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (konventionen om kemiska vapen),

— med beaktande av Ryska federationens konstitution, särskilt kapitel 2 och i synnerhet artikel 29, som skyddar yttrandefriheten, och av de internationella skyldigheter på människorättsområdet som Ryssland har åtagit sig att uppfylla i egenskap av medlem av Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och FN,

— med beaktande av uttalandena av den 17 januari 2021 från Europeiska rådets ordförande och kommissionens vice ordförande/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, och av den 18 januari 2021 från Europeiska kommissionens ordförande, efter frihetsberövandet av Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av uttalandena från EU-medlemsstaternas ledare om frihetsberövandet av Aleksej Navalnyj vid hans ankomst till Moskva,

— med beaktande av Europeiska rådets slutsatser av den 1 oktober 2020,

— med beaktande av slutsatserna från rådets (utrikes frågor) möte den 12 oktober 2020 och den politiska överenskommelse som nåtts om att införa restriktiva åtgärder mot dem som har kopplingar till mordförsöket på Aleksej Navalnyj,

— med beaktande av Europadomstolens domar i målen Navalnyj mot Ryssland av den 17 oktober 2017, Navalnyj mot Ryssland av den 15 november 2018 och Navalnyj mot Ryssland (nr 2) av den 9 april 2019,

— med beaktande av EU:s globala ordning för sanktioner avseende de mänskliga rättigheterna, också kallad EU:s Magnitskijlag, som antogs av rådet den 7 december 2020,

— med beaktande av artikel 132.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Aleksej Navalnyj, en ledande rysk politiker, jurist och antikorruptionsaktivist, har avslöjat flera korruptionsaffärer där företag och ryska politiker varit inblandade, lett flera offentliga protester över hela Ryssland och har blivit en av de mest tongivande ryska oppositionsledarna.

B. Aleksej Navalnyj är en av dem som utmanar de ryska myndigheterna och president Putin allra mest, och som med sin beslutsamhet och sitt mod representerar en strimma av hopp för alla i Ryssland som tror att frihet, demokrati, politisk pluralism och ansvarsskyldighet kan uppnås i deras land.

([1]) Antagna texter, P9_TA(2020)0232.

Torsdagen den 21 januari 2021

C. Den 17 januari 2021 frihetsberövades Aleksej Navalnyj på Sjeremetjevos internationella flygplats i Moskva, då han återvände till Ryssland efter att ha fått läkarvård i Tyskland till följd av sin förgiftning i Ryssland, och nekades tillgång till sina advokater.

D. Den 18 januari 2021 dömdes Aleksej Navalnyj till 30 dagars fängelse, i avvaktan på rättegång, under ett helt unikt och hastigt organiserat förhör som ägde rum på en polisstation, utan att Navalnyjs advokat var närvarande.

E. Omkring 70 personer, däribland journalister och anhängare till Aleksej Navalnyj, hade frihetsberövats då de väntade på att han skulle landa.

F. Aleksej Navalnyj hade, med de ryska myndigheternas samtycke, förts till Tyskland för att få läkarvård efter att den 20 augusti 2020 ha förgiftats. Ett gemensamt nätverk för undersökande journalister, där bland annat Bellingcats utredningsgrupp ingick, lyckades identifiera flera av de förövare som var inblandade i förgiftningen, och alla var agenter vid Ryska federationens säkerhetstjänst.

G. Sjukhuset Charité i Berlin slog fast att Aleksej Navalnyj hade förgiftats med ett nervgift tillhörande Novitjok-gruppen, ett nervstridsmedel som utvecklats av Sovjetunionen och Ryska federationen och som endast är tillgängligt för militära strukturer och underrättelsetjänsten i Ryssland. Förgiftningens karaktär har bekräftats av flera laboratorier i Tyskland, Frankrike och Sverige samt av Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW).

H. Enligt konventionen om kemiska vapen anses förgiftning av en individ genom användning av ett nervgift utgöra användning av kemiska vapen, och användning av kemiska vapen av vem som helst utgör under alla omständigheter ett allvarligt brott mot folkrätten och internationella människorättsnormer.

I. EU, tillsammans med internationella partner, uppmanade de ryska myndigheterna att göra en grundlig utredning av försöket att mörda Aleksej Navalnyj med ett förbjudet kemiskt nervgift, att fullt ut samarbeta med OPCW för att säkerställa en opartisk internationell utredning och att ställa de ansvariga inför rätta. Hittills har de ryska myndigheterna inte gjort någon sådan grundlig och opartisk utredning, och Ryssland har uttryckligen avvisat alla krav på en utredning.

J. Eftersom ingen rysk utredning eller ryskt samarbete med OPCW kommit till stånd införde EU den 15 oktober 2020 sanktioner mot sex ryska personer och en enhet med koppling till brottet.

K. Mordförsöket på Aleksej Navalnyj ägde rum under upptakten till Rysslands lokal- och regionalval i september 2020, vilket kastar en särskilt oroande skugga över demokratin, de grundläggande friheterna och de mänskliga rättigheterna i landet.

L. Rysslands federala kriminalvårdsmyndighet meddelade att Aleksej Navalnyj hölls häktad i avvaktan på domstolsförhandling för att ha brutit mot en tidigare villkorlig dom i det så kallade Yves Rocher-målet, då han i själva verket återhämtade sig från ett mordförsök som iscensatts av de ryska myndigheterna.

M. I ett avgörande av den 17 oktober 2017 fastställde Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter att Aleksej Navalnyj och hans bror Oleg blivit orättvist dömda för ekonomiska brott i det så kallade Yves Rocher-målet 2014 och att ryska domstolar hade avkunnat godtyckliga och uppenbart orimliga beslut i målet, och ålade Ryska federationen att betala över 80 000 euro i skadestånd och omkostnader till de båda bröderna.

N. Aleksej Navalnyj har tidigare angripits, frihetsberövats, gripits och dömts i olika försök att stoppa hans politiska och offentliga verksamhet. Ryska myndigheter använde Aleksej Navalnyjs tidigare politiskt motiverade domar för att hindra honom från att ställa upp i det ryska presidentvalet 2018.

O. Den 18 januari 2021 inledde de ryska myndigheterna ett nytt brottmål mot Aleksej Navalnyj med anklagelser om bedrägeri i samband med överföring av pengar till olika välgörenhetsorganisationer.

P. Rätten till tanke-, yttrande- och föreningsfrihet och rätten till fredliga sammankomster står inskrivna i Ryska federationens konstitution. Ryssland har undertecknat den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, är medlem av Europarådet och har därför förbundit sig att följa internationella normer och principer som gäller för rättsstatlighet, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Q. Enligt den välkända ryska människorättsorganisationen Memorial finns det över 300 politiska och religiösa fångar i Ryska federationen. EU uttrycker sin solidaritet med alla oliktänkande och med det ryska folket, som, trots att deras frihet och liv hotas och trots påtryckningar från Kreml och de ryska myndigheterna, fortsätter att kämpa för frihet, mänskliga rättigheter och demokrati.

R. Situationen för de mänskliga rättigheterna och rättsstaten fortsätter att försämras i Ryssland, och myndigheterna försöker systematiskt tysta det fria ordet, begränsa mötesfriheten, hindra oppositionell verksamhet, undertrycka all verksamhet avsedd att blottlägga korruption samt kväva verksamhet som bedrivs i det ryska civilsamhället.

S. Kränkningar av internationell rätt i Ukraina och Georgien, statsstödda mord och fysisk eliminering av oppositionsledare, journalister och andra, som i fallen med Boris Nemtsov, Anna Politkovskaya och Sergej Magnitskij, har fortgått utan straffrättsliga konsekvenser. Flera mordförsök genom förgiftning och andra medel, liksom vägran att samarbeta i domstolsmålet om nedskjutningen av MH17-planet, har lett till att förbindelserna med Ryska federationen har nått en historiskt låg nivå.

T. Sedan december 2020 har Europeiska unionen kunnat använda sig av det globala systemet för sanktioner mot de mänskliga rättigheterna som riktar sig mot enskilda individer och enheter som är ansvariga för, inblandade i eller förknippade med allvarliga kränkningar av och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna runtom i världen.

1. Parlamentet kräver ett omedelbart och villkorslöst frigivande av Aleksej Navalnyj och alla andra personer som greps i samband med hans återkomst till Ryssland, oavsett om det är journalister, medarbetare eller medborgare som visade sitt stöd.

2. Europaparlamentet fördömer skarpt frihetsberövandet av Aleksej Navalnyj och hans anhängare, och de ryska myndigheternas politiskt motiverade förtryck av honom, också genom användning av rättsväsendet. Parlamentet fördömer dessutom det mordförsök som Aleksej Navalnyj utsatts för, och uttrycker sin yttersta oro över det krympande utrymmet för politisk opposition, oliktänkande och det civila samhället i Ryska federationen.

3. Europaparlamentet fördömer i starkast möjliga ordalag Ryska federationens agerande, som det anser olämpligt för en medlem av Europarådet och OSSE, som har åtagit sig att respektera de grundläggande friheterna, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen i enlighet med Europakonventionen och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Parlamentet uppmanar Europarådet och OSSE att vidta lämpliga åtgärder för att utvärdera Ryska federationens överträdelser av sina åtaganden.

4. Europaparlamentet påminner om att frihetsberövandet av politiska motståndare strider mot Rysslands internationella åtaganden och vidhåller att rättsväsendet måste avpolitiseras och att rätten till en rättvis rättegång och till juridiskt biträde ska upprätthållas. Parlamentet uppmanar Europarådets ministerkommitté och medlemsstater att utnyttja de befogenheter som fastställs i artikel 46.4 i Europakonventionen och att inleda ett överträdelseförfarande mot Ryska federationen vid Europadomstolen.

5. Europaparlamentet uppmanar de ryska myndigheterna att upphöra med trakasserierna, hoten, våldet och förtrycket av oberoende röster och oliktänkande genom att sätta stopp för den rådande strafflöshet som redan har inneburit att många journalister, aktivister och människorättsförsvarare och oppositionspolitiker har mist livet, och att säkerställa att de kan bedriva sin verksamhet utan fruktan för sina egna eller sina familjemedlemmars eller vänners liv.

6. Europaparlamentet anser att mordförsöket på Aleksej Navalnyj och att han omedelbart greps när han återvände till Ryssland ska avskräcka från att avslöja ytterligare fall av grov korruption i regimen och ingår i ett systematiskt försök att tysta och undanröja honom, landets politiska opposition och andra oliktänkande, särskilt inför det kommande parlamentsvalet hösten 2021. Parlamentet anser att regimen genom ett sådant agerande avslöjar sitt förakt för folket, är skoningslös i sina försök att behålla makten och berövar folket alla möjligheter till demokrati och frihet. Parlamentet uttrycker sin solidaritet med de demokratiska krafterna i Ryssland, som engagerar sig för ett öppet och fritt samhälle.

7. Europaparlamentet betonar att man är fast beslutsam att noga övervaka utvecklingen av Aleksej Navalnyjs situation och välbefinnande, både fysiskt och psykiskt, något som de ryska myndigheterna bär hela ansvaret för.

8. Europaparlamentet fördömer Ryska federationens upprepade användning av kemiska nervgifter mot ryska medborgare och påminner om att användningen av kemiska vapen under alla omständigheter utgör ett förkastligt brott enligt folkrätten, särskilt enligt konventionen om kemiska vapen. Parlamentet uppmanar de ryska myndigheterna att förse Organisationen för förbud mot kemiska vapen med fullständig och uttömmande information om sitt Novitjok-program, och att utan vidare dröjsmål utreda och ställa de ansvariga till svars för det brott som begåtts mot Aleksej Navalnyj. Parlamentet upprepar sitt krav på en internationell utredning av överträdelser vad gäller Rysslands internationella åtaganden på området kemiska vapen.

9. Europaparlamentet uppmanar rådet att vara aktivt i denna fråga under sina kommande möten och att kraftigt skärpa EU:s restriktiva åtgärder gentemot Ryssland, bland annat genom att införa påföljder för de enskilda personer och juridiska personer som är inblandade i beslutet att gripa och fängsla Aleksej Navalnyj. Parlamentet anser vidare att EU bör införa ytterligare riktade restriktiva åtgärder inom ramen för EU:s globala system för sanktioner avseende mänskliga rättigheter mot alla personer som var inblandade i eller bär ansvar för attackerna mot Aleksej Navalnyj.

10. Europaparlamentet uppmanar med eftertryck rådet att införa sanktioner mot ryska oligarker med anknytning till regimen och mot personer i president Putins inre krets samt propagandamakare som är aktiva i medier, som äger tillgångar i Europeiska unionen och fritt kan resa till medlemsstaterna. Parlamentet anser att dessa sanktioner också bör utvidgas till att omfatta deras närmaste familjemedlemmar. Parlamentet vidhåller att Europeiska unionen inte längre bör vara en plats som där ryska förmögenheter av otydligt ursprung är välkomna.

11. Europaparlamentet uppmanar EU och dess medlemsstater att utarbeta en ny strategi för EU:s förbindelser med Ryssland, med fokus på stöd till det civilsamhälle, som främjar demokratiska värderingar, rättsstatsprincipen, grundläggande friheter och mänskliga rättigheter. Parlamentet uppmanar EU och dess medlemsstater att kritiskt granska EU:s samarbete med Ryssland på olika utrikespolitiska plattformar och i projekt såsom Nord Stream 2, ett projekt vars slutförande EU omgående måste sätta stopp för.

12. Europaparlamentet uppmanar den ryska regeringen och statsduman att revidera vallagarna och lagstiftningen om utländska agenter och icke önskvärda organisationer för att underlätta pluralism och fria och rättvisa val i enlighet med internationella normer och skapa rättvisa villkor för oppositionens kandidater. Parlamentet kräver att den ryska regeringen garanterar alla demokratiska partier lika tillträde och lika möjligheter under det kommande valet till duman – att inte registrera partier innebär ett missbruk av registreringsförfarandet som förstör den politiska konkurrensen och hindrar en pluralistisk demokrati. Parlamentet understryker att den ryska regimens attityd såväl som taktik och attityden och taktiken i diktaturen i Belarus alltmer sammanfaller. Parlamentet konstaterar att båda regimerna fruktar folkets allt större krav på förändring, och att stjäla ett val framstår därför för dem som en passande politisk lösning.

13. Europaparlamentet beklagar att Aleksej Navalnyj inte tilläts tala inför utskottet för rättsliga frågor och mänskliga rättigheter i Europarådets parlamentariska församling som planerat den 19 januari 2021, samtidigt som den ryska parlamentariska delegationen nyligen har fått tillstånd att återvända till Europarådets parlamentariska församling.

14. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till Europeiska utrikestjänsten och medlemsstaterna att fortsätta med en noggrann övervakning av människorättssituationen i Ryska federationen och uppmanar EU-delegationen i Ryssland och medlemsstaternas ambassader att fortsätta följa domstolsmål med civilsamhällesorganisationer, oppositionspolitiker och aktivister, inbegripet fallet Aleksej Navalnyj. Parlamentet uppmanar EU att öka sitt stöd till ryska oliktänkande, icke-statliga organisationer och organisationer i det civila samhället samt oberoende medier och reportrar.

15. Europaparlamentet uppmanar EU:s medlemsstater att samordna sina ståndpunkter om Ryssland och att tala med en röst i bilaterala och multilaterala forum med de ryska myndigheterna. Parlamentet betonar dessutom att EU bör dra nytta av att en ny administration tillträder i Washington och stärka den transatlantiska enigheten när det gäller att skydda demokratin och de grundläggande värdena mot auktoritära regimer. Parlamentet påminner om att det står vid det ryska folkets sida i deras kamp för grundläggande friheter, mänskliga rättigheter och demokrati.

16. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, rådet, kommissionen, medlemsstaternas regeringar och parlament, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa samt Ryska federationens president, regering och statsduma.